

Sähköisten turvakorttikurssien esteenä byrokraattinen valvontajärjestelmä:

Suomalaista turvakorttirumbaa tanssitaan isojen ehdoilla

Turvallisuusvaatimusten kiristyessä työpaikkojen turvallisuuden ympärille on kasvatettu työnantajille kallis korttitalo. Työntekijän lompakosta voi löytyä kymmenkunta erilaista turvallisuuskorttia. Niiden määrä, päällekkäisyys, hinta ja koulutusten hidastahtisuus turhauttavat koulutusten tilaajia ja koulutettavia. Digitaalisia verkkokoulutuksia kehittävän ja tarjoavan Trinno Oy:n turvakorttikyselyn tutkimuksen mukaan turvallisuuskorttikoulutukset halutaan verkkoon.

Trinnon marras-joulukuussa 2016 tehtyyn sähköiseen turvakorttikyselyyn osallistui 1190 vastaajaa, joista yrittäjiä oli 59 prosenttia, esimiehiä 21 prosenttia, asiantuntijoita 9 ja työntekijöitä 7 prosenttia. Vastaajat olivat enimmäkseen rakennusalalta (41 %), teollisuudesta (26 %) ja logistiikka-alalta (10 %). Vastaajista tasan puolet oli yli 50-vuotiaita ja 46 prosenttia 30 - 50-vuotiaita.

Trinnon innovaatiojohtaja **Matti Jääskeläinen** kertoo, että nykyisen turvakorttijärjestelmän suurin ongelma on, etteivät alan keskeiset toimijat kuten Työturvallisuuskeskus ja Suomen Pelastusalan Keskusjärjestö tunnusta turvakorteista pk-yrityksille aiheutuvia haasteita ja kustannuksia.

- Järjestelmä palvelee parhaiten järjestöjen omia tavoitteita sekä niiden omaa koulutusliiketoimintaa, hän toteaa.

Isot toimijat sanelevat säännöt

Vaikka turvallisuuskortit on alun perin luotu työnantajajärjestöjen ja ammattiliittojen yhteisesti tunnustetusta tarpeesta ja yhteistyöllä, järjestelmä ei toimi aidon asiakastarpeen pohjalta ja asiakaslähtöisesti. Elinkeinoelämän Keskusliiton johtava asiantuntija sekä Työturvallisuuskeskuksen hallituksen ja Työterveyslaitoksen johtokunnan jäsen **Riitta Wärn** puolustaa Työturvallisuuskorttia.

- Työturvallisuuskortti on helppo ratkaisu, jolla varmistaa yhteinen käsitys työmaan turvallisuudesta. Sen avulla tiedetään, että työntekijä on käynyt Työturvallisuuskeskuksen hallinnoiman työturvallisuuskorttikoulutuksen. Kortti on syntynyt yritysten tarpeesta varmistaa, että työntekijät osaavat työturvallisuusmääräykset ja koulutuksen sisältö on sovittu yhdessä työntekijöiden ja työnantajien kanssa.
- Työturvallisuuskortin hankkiminen on täysin vapaaehtoista. Useimmiten rakennusalalla ja teollisuudessa edellytetään korttia, koska alan yrityksen vastuulla on varmistaa, että työntekijät toimivat turvallisesti, hän sanoo.

Viranomaiset ja laki eivät Työturvallisuuskorttia vaadi, vaikka kortteja hallinnoivat organisaatiot niin antavatkin ymmärtää. Kolmannes turvakorttikyselyyn vastanneista piti Työturvallisuuskorttia lakisääteisenä (35,1 %) ja 65 prosentin mukaan sitä tarvitaan, koska tilaaja niin vaatii.

Muita Työturvallisuuskorttia vaativia tahoja vastaajien mukaan olivat vakuutusyhtiöt (26 %) ja aluehallintovirasto (13 %). Vakuutusyhtiöt ja aluehallintovirasto eivät kuitenkaan korttia vaadi.

Pohjois-Suomen aluehallintoviraston työsuojelun vastualueen johtaja **Päivi Suorsa** ei halua ottaa Työturvallisuuskorttiin kantaa, koska se ei ole lainsäädännön valvoma eikä edellyttämä.

- Suhtaudumme työturvallisuuden parantamiseen positiivisesti, mutta (Työturvallisuuskorttiin liittyen) kannattaa olla yhteydessä suoraan yrityksiin. Sen ovat osa yrityksistä aikoinaan halunneet ja ottaneet käyttöön, mutta se ei ole viranomaisten edellyttämä emmekä siis ota tähän kantaa, hän sanoo.

Suomen Yrittäjien lainopillinen asiamies **Albert Mäkelä** puhuu Työturvallisuuskeskuksen ja Suomen Pelastusalan Keskusjärjestön monopolista.

- Kun ei ole kilpailua, ei asiakastarvetta tarvitse ottaa huomioon. Tilaaja-alihankkijasuhhteessa alihankkijayritys joutuu mukautumaan ja hankkimaan työntekijöilleen tarvittavat kortit. Tämä byrokraattinen järjestelmä aiheuttaa varsinkin pienille jäsenyrityksillemme hallinnollista ja taloudellista taakkaa, hän sanoo.

Myös Sandvik Mining and Construction Finland Oy:n työturvallisuusasioista vastaava EHS manager **Merja Valkama** pitää nykyjärjestelmää liian massiivisena. Hän sanoo, että tavoiteltu hyöty hukkuu kurssien osanottajien turhautumiseen.

- Kaiken turhan tiedon joukosta työntekijöiden päähän ei välttämättä jää edes sitä pientä hyödyllistä osuutta, hän napauttaa.

Sisältö ja suoritustapa digiaikaan

Trinnon kyselyssä sekä työnantajat että työntekijät pitävät turvallisuutta ja turvallisuuskoulutusta tärkeänä, mutta itse koulutusjärjestelmä ja sen sisältö saavat osakseen kritiikkiä. Korteja on liikaa 68 prosentin mielestä vastaajista, koulutuksissa on liikaa päällekkäisiä asioita (37 prosenttia vastaajista) ja turvakorttijärjestelmä on sekava monen hallinnoivan tahon vuoksi (38 prosenttia vastaajista). Puutteita korttikoulutuksista löysi 11 prosenttia. Nykyistä turvakorttijärjestelmää piti hyvänä vain 14 prosenttia vastaajista. Järjestelmän kehittämistä joustavammaksi ja laadukkaammaksi piti tärkeänä 21 prosenttia, melko tärkeänä 27 prosenttia ja erittäin tärkeänä 39 prosenttia vastaajista

Työturvallisuuskorttia hallinnoivan Työturvallisuuskeskuksen toimitusjohtaja **Rauno Hanhela** kertoo, että Työturvallisuuskortin sisältö uusittiin viime vuonna. Koulutusta muutettiin alakohtaisemmaksi. Lisäksi päällekkäisyyksiä tulityö- ja tieturvakortin kanssa vähennettiin, työpaikkakohtaista soveltamismahdollisuutta lisättiin ja uusi oppikirja muutettiin pienryhmäoppimista ja keskustelevaa koulutustyyliä tukevaksi työkirjaksi.

- Kun korttia lähdettiin vuonna 2003 kehittämään yhdessä yritysten sekä työnantaja- ja työntekijäjärjestöjen kanssa, lähtökohtana oli hankkia sekä tilaajan että alihankkijan työntekijöille yhteistä turvallisuusosaamista työmaille sekä poistaa päällekkäistä koulutusta, hän kertoo.

Hänen mielestään kortti on ylittänyt kaikki odotukset.

- Jo 1 150 000 ihmistä on suorittanut kortin. Voimassa olevia kortteja on 750 000.

Syksyllä 2016 uudistettua Työturvallisuuskorttia kouluttanut ammattikoulun rakennustekniikan opettaja ja kouluttaja **Tero Lehtilä** toteaa yksikantaan, että koulutus meni uudistuksessa

huonompaan suuntaan. Alakohtaisuuden sijasta Työturvallisuuskortin tulisi olla koulutettavilta saadun palautteen ja alkuperäisen tavoitteen mukaisesti verkossa suoritettava yleinen työturvallisuuskoulutus, jota täydennetään työntäjä- ja alakohtaisesti räätälöityvällä osuudella. Esimerkiksi tällä hetkellä työturvallisuuskoulutusmateriaaleissa ei käsitellä juuri lainkaan henkilösuojausten käyttöä, vaan ne jäävät työnantajan perehdytyksen varaan. Verkkokoulutuksessa ne voitaisiin ottaa mukaan kullekin toimialalle tarpeellisella tavalla.

Tero Lehtilä myös kyseenalaistaa vanhanaikaisen luokkaopetuksen, joka ei ota huomioon osallistujien aiempaa osaamista ja tietotasoa. Ryhmätöiden onnistuminenkin on täysin ryhmästä kiinni eikä yleensä onnistu nuorten turvallisuuskoulutuksissa.

- Oman alansa konkareille riittäisi kurssista neljästä kuuteen tuntia. Silti kouluttajan täytyy istuttaa osallistujia koulutuksessa täydet kahdeksan tuntia, jottei hän menetä kouluttajaoikeuksiaan. Ei ihme, että työntekijät ja työnantajat purnaavat, hän sanoo.

Hän myös kyseenalaistaa tentin tarpeellisuuden, sillä siihen ulkoa opiskelu ei takaa oikeaa oppimista.

- Nykyään rakennusmääräykset muuttuvat useita kertoja vuodessa, joten tietoa olisi hyvä oppia hakemaan verkosta. Sähköisessä oppimateriaalissa voi laittaa linkin esimerkiksi Finlexiin, missä uusin tieto päivittyy koko ajan.

Verkkokurssi kouluttaa ajasta ja paikasta riippumatta

Koulutuksen kesto, kokonainen työpäivä, riepoo varsinkin kiireisiä pk-yrittäjiä, joilla ei varamiehiä ja ylimääräistä rahaa ole.

- Nykyisen turvakorttijärjestelmän huonoin puoli on, että työntekijä pitää etukäteen ilmoittaa tiettyyn aikaan pidettävälle kurssille. Meidän yrityksessä käy usein niin, että kurssille ilmoitettua kaveria olisikin tarvittu viikon päästä asiakastyöhön juuri samana päivänä. Kurssipäivänä meillä ei ole tuottavaa työntekijää ja joudumme maksamaan työntekijälle palkan sekä kurssin, tamperelaisen Ipe-Teräs Oy:n toimitusjohtaja **Teemu Uusmalmi** harmittelee.
- Nytkin tarvittaisi kolmelle työntekijälle työturvallisuuskurssit, mutta kiireen keskellä on vaikeaa löytää niille aikaa. Verkossa tehtävässä turvallisuuskoulutuksessa tämän tyyppisiä ongelmia ei olisi, hän huomauttaa.

Trinnon verkkokyselyyn vastanneista enemmistö (60 %) toivoo, että turvallisuuskorttikoulutuksia voisi suorittaa verkossa. Rauno Hanhela kertoo, että tulevaisuudessa Työturvallisuuskortista voidaan suorittaa ainakin osia verkkokurssina.

- Silloin tosin jää vuorovaikutus ja yhdessä työskentely pois. Vaarana on myös, että verkkotentin voi suorittaa eri henkilö koulutettavan puolesta, hän sanoo.

Trinnon toimitusjohtaja **Sami Niemelä** ei allekirjoita Hanhelan huolenaiheita.

- Verkkokurssin suorittajan sähköiseen tunnistamiseen on useita eri vaihtoehtoja. Aika- ja paikkariippumattoman verkkokoulutuksen voi tehdä osissa silloin, kun se itselle parhaiten sopii. Yksilöllisesti omaan tahtiin opiskeleminen ja tarvittaessa asioiden kertaaminen ovat myös monille

motivoivampia oppimisen tapoja kuin luokahuoneopetus. Opiskelusta saadaan vuorovaikutteista, kun opiskelija aktivoituu vastaamaan kurssin aikana tehtyihin kysymyksiin, hän muistuttaa.

- Hyvä puoli on myös se, että koulutuksen sisältö on tasalaatuista, sitä voi kehittää sekä laajentaa ja se on sisällöllisesti aina todennettavissa. Lisäksi siitä on helppo tehdä useita kieliversioita eli koulutuksen ymmärtäminen ei ole tulkin ymmärryksen ja käänöksen varassa.

Marraskuussa 2016 Työterveyslaitoksen järjestämässä Nolla tapaturmaa -foorumissa turvallisuuskorteista vastaavien tahojen ja käyttäjien edustajat totesivat, että turvallisuuskorttien ja niihin liittyvien koulutusten moduuliajattelua ja digitalisaation tarjoamia mahdollisuuksia voisi kehittää. Esimerkiksi korttipäivityksiä voisi tehdä tulevaisuudessa verkossa. Niiden siirtämistä markkinaehtoisesti kokonaan verkkoon suoritettavaksi ei kuitenkaan käsitelty millään tavalla.

Byrokraattinen järjestelmä estää markkinaehtoisen kehittämisen

Potentiaalisia työturvallisuuden verkkokurssitarjoajia on maassamme useita, mutta niin kauan kun tärkeimpien turvallisuuskorttien koulutus on tiukasti edellä mainittujen toimijoiden hyppysissä, on nopeita asiakaslähtöisiä uudistuksia vaikeaa toteuttaa. Nykymuodossaan esimerkiksi työturvallisuuskorttikoulutus on tarkkaan rajattu, eli se täytyy toteuttaa kahdeksan tunnin mittaisena niin, että lopussa on tentti. Kouluttajien koulutussopimuksia on sanottu varoittamatta irti, kun koulutus ei ole kestänyt vaadittua aikaa, tentissä on annettu käyttää oppikirjaa tai oppikirjoja ei ole jaettu käteen, vaan pöydältä.

Asiakkaiden ja tilaajien hyväksymää ”virallista” työturvallisuuskorttikoulutusta saavat antaa vain edellä Työturvallisuuskeskuksen kouluttaja. Vain sen kautta osallistuja saa organisaation myöntämän Työturvallisuuskortin.

Mikään ei teoriassa estä ketä tahansa turvallisuusalan osaajaa antamasta Työturvallisuuskorttia vastaavaa tai tilaajaa varten räätälöityä työturvallisuuskoulutusta ja -korttia, mutta muiden vaihtoehtojen puuttuessa käytännöksi on tullut, että isot tilaajatahot vaativat tunnetuksi tulleen Työturvallisuuskortin. Samalla isot toimijat ovat pyrkineet pitämään muut korttitoimijat alalta pois. Siitäkin huolimatta, että nykyisiä kortteja pidetään uudistuksesta huolimatta liian yleispätevinä useimmille työmaille.

- Yksi ratkaisu ei palvele kaikkia eli olisi hyvä selvittää mahdollisuuksia eri aloille räätälöityihin koulutuksiin kuten uusiorakentamiseen, saneeraustoimintaan, kiinteistöhuoltoon, liikkuvien koneiden huoltoon ja korjaukseen, teollisuuden ylläpitotoimintoihin ja niin edelleen, toteaa Merja Valkama.
- Räätälöinti onnistuisi parhaiten juuri Internetissä toteutettavissa koulutuksissa. Nykytekniikka mahdollistaa monipuolisesti netissä tapahtuvan opiskelun, jossa asioiden ymmärtäminen pystyttäisiin varmistamaan jopa luotettavammin kuin luokahuonekoulutuksissa. Henkilökohtainen suoritus varmistettaisiin digitaalisella tunnistautumalla. Tämä toisi huomattavia säästöjä työnantajille ja koulutuksen vaikuttavuus paranisi. Digiosaamisen taso paranee koko ajan vanhempien sukupolvien

eläköityessä, joten tekniikan hallintakaan ei ajan myötä tuottaisi suurempia ongelmia, hän sanoo.

Lisää kilpailukykyä sähköisillä turvallisuuskoulutuksilla

Turvallisuuskorttikoulutuksissa pyörii iso bisnes. Toukokuussa 2016 Suomen Ulkomainospalvelun toimitusjohtaja **Juha Parma** kertoi MTV3:n haastattelussa, että hänen kuuden hengen yrityksellään on palanut viimeisen kahden vuoden aikana lähes 50 000 euroa erilaisiin ”kuviokelluntakortteihin”. Suorat kustannukset uudistamista vaativasta ja kallista järjestelmästä lankeavat erityisen raskaina monille selviytymisen kynnyksellä oleville pk-yrittäjille.

Pelkästään Työturvallisuuskorttia, Tulityökorttia ja Tieturvakorttia suoritetaan vuosittain noin 270 000 kappaletta. Korttikustannuksen päälle yrittäjälle lankeaa korttia suorittavan työntekijän päiväpalkka, koulutuspäivän menetetty laskutus ja työntekijän mahdolliset matkakustannukset koulutuspaikalle. Näin laskien yksi suoritettu kortti maksaa yrittäjälle 400 - 900 euroa. Tähän päälle voivat tulla muut korttikoulutukset kuten esimerkiksi katutyökortti, ensiapukortti ja sähkötyöturvallisuuskortti sekä näiden uusimiset muutaman vuoden välein.

- On myös otettava huomioon työttömät ja kesätyönhakijat, joille kortin puuttuminen voi olla työllistymisen tai kesä- tai keikkatyön este. Harvalla työttömällä ja opiskelijalla on varaa hankkia niitä omalla kustannuksella. Vaikka osaaminen olisi riittävää, mutta korttia ei ole valmiina takataskussa työnhakutilanteessa, kortilliset hakijat ovat työnantajalle selkeästi kannattavampi vaihtoehto, Matti Jääskeläinen toteaa.

Kansantaloudellisesti puhutaan merkittävistä summista, sillä pelkät Työturvallisuus-, Tulityö- ja Tieturvakortit maksavat työnantajille varovaisestikin laskien 108 – 243 miljoonaa euroa vuodessa. Suomen kilpailukyvyn kannalta turvallisuuskoulutuksissa muhiikin paljon liiketoimintamahdollisuuksia myös kansainvälisesti, jos koulutukset saisivat toimia markkinoiden ja asiakkaiden ehdoilla.

Julkista tukirahaa nauttivat järjestöt ja virastot syövät tällä hetkellä byrokraattisella ja raskaalla järjestelmällä turvallisuusalan kouluttajayrittäjien leipää ja hidastavat turvallisuuskoulutusten asiakaslähtöistä kehittämistä ja viemistä verkkoon.

- Sähkötyöturvallisuuskorttikoulutusta tarjotaan markkinalähtöisesti pohjautuen SFS6002-standardiin ilman yksittäisen toimijan keinotekoista hallintajärjestelmää. Sen voi suorittaa kätevästi myös verkkokurssina. Sama käytäntö tulisi tuoda muihin työelämän turvakorttikoulutuksiin, Sami Niemelä sanoo.

Veronmaksajien rahoilla tuettu byrokraattinen valvontajärjestelmä ei ole tätä päivää eikä edistä millään tavalla suomalaisten kouluttajien ja verkkokurssiyrittäjien kilpailumahdollisuuksia markkinoilla. Matti Jääskeläisen sanoin:

- Ainoa oikea keino on muuttaa koko järjestelmä vastaamaan tämän ajan tarpeita ja vaatimuksia. Joku tästäkin varmasti tulee hermostumaan, mutta viisaita sanoja lainatakseni: ”Mikään ei muutu, jos kukaan ei suutu.”